

Meta-Synthesis of Factors and Barriers Influencing the Participation of Iranian Students in Sports Activities

Fahimeh Rivandi

PhD student in the Department of Sports Management, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran

Mahvash Noorbakhsh *

Professor of Sports Management Department, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran

Mehdi Kohandel

Associate Professor of Sports Management Department, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran

Parivash Nourbakhsh

Professor of Sports Management Department, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran

Abstract

The existence of a large volume of studies on the participation of students in sports activities, with somewhat ambiguous and contradictory results, has posed challenges in planning and policymaking in this field. Therefore, it is necessary to integrate and consolidate the findings of previous research. This present study aims to go meta-synthesis of factors and barriers influencing the participation of students in sports activities. The research methodology employed is a systematic review that aims to synthesize qualitative studies. The statistical population of this study consists of qualitative studies (articles and theses) published between the years 2006 and 2021, which were accessible as full-text in the databases and university libraries. Based on inclusion and exclusion criteria, 12 studies were reviewed. In this study, a designed checklist was used for data collection. To ensure quality control, the validity and reliability of the extraction codes were assessed, and the validity of the codes was evaluated using the Glynn's agreement coefficient. For the analysis of the research findings, the topic synthesis method and the MAXQDA software were utilized. The findings indicate that in explaining the factors and barriers influencing student participation in sports, three general environmental factors and barriers can be identified: general environmental factors and barriers, operational environmental factors and barriers, and internal environmental factors and barriers. Among these, the environmental factors and barriers are considered the most significant variables in predicting student participation in sports activities. Based on these results, it is necessary to focus on environmental factors and barriers when explaining student sports participation.

Keywords: Meta-Synthesis, Systematic Review, Participation in sports, Influential Factors and Barriers, Students

* Corresponding Author: E-mail: mahvashnoorbakhsh@yahoo.com

How to Cite: Rivandi F, Noorbakhsh M, Kohandel M, Nourbakhsh P. Meta-Synthesis of Factors and Barriers Influencing the Participation of Iranian Students in Sports Activities, Journal of Innovation in Sports Management, 2024; 3(1):97-113.

فرا ترکیب عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت دانش آموزان ایرانی در فعالیت‌های ورزشی

فهیمه ریوندی

دانشجو دکتری تخصصی گروه مدیریت ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

مهوش نوربخش*

استاد گروه مدیریت ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

مهدی کهندل

دانشیار گروه مدیریت ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

پریوش نوربخش

استاد گروه مدیریت ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

چکیده

وجود حجم زیادی از مطالعات پیرامون مشارکت دانش آموزان در فعالیت‌های ورزشی که نتایج آن‌ها تا حدودی دوپهلوی و با ابهام همراه است، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای این حوزه را با مشکل همراه کرده است، بنابراین لازم است نتایج تحقیقات گذشته ترکیب و یکپارچه‌سازی شود. از این‌رو پژوهش حاضر با هدف فرا ترکیب عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت دانش آموزان در فعالیت‌های ورزشی انجام شده است. روش این پژوهش مرور نظام‌مند و با هدف ترکیب پژوهش‌های کیفی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش را مطالعات کیفی (مقالات و پایان‌نامه‌های) بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ که در داخل کشور به صورت تمام متن در پایگاه‌های اطلاعاتی و کتابخانه‌های دانشگاه‌ها در دسترس بودند تشکیل می‌دادند. براساس ملاک‌های ورود و خروج ۱۲ تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. در پژوهش حاضر به منظور جمع‌آوری اطلاعات، از چک‌لیست طراحی شده استفاده شد. جهت کنترل کیفیت، روایی و پایایی، کدهای استخراجی مورد سنجش قرار گرفت و روایی کدها با استفاده از ابزار گلین ارزیابی شد. جهت تجزیه و تحلیل نتایج پژوهش‌های اولیه از روش سنتز موضوعی و نرم افزار مکس کیودا استفاده شد. یافته‌ها نشان داد در تبیین عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت دانش آموزان در ورزش سه عامل و مانع محیطی کلی به نام‌های عوامل و موانع محیط عمومی، عوامل و موانع محیط عملیاتی و عوامل و موانع محیط داخلی قرار دارند. در این بین عوامل و موانع محیطی اساسی‌ترین متغیرها را برای پیش‌بینی مشارکت دانش آموزان در فعالیت‌های ورزشی در خود جای می‌دهند. براساس این نتیجه، لازم است در تبیین مشارکت ورزشی دانش‌آموزان بیشترین نگاه و اقدام سمت عوامل و موانع محیطی معطوف گردد.

واژه‌های کلیدی: فرا ترکیب، مرور نظام‌مند، مشارکت در ورزش، عوامل و موانع مؤثر، دانش‌آموزان.

* نویسنده مسئول: E-mail: mahvashnoorbakhsh@yahoo.com

ریوندی فهیمه، نوربخش مهوش، کهندل مهدی، نوربخش پریوش، فرا ترکیب عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت دانش‌آموزان ایرانی در فعالیت‌های ورزشی، فصلنامه نوآوری در مدیریت ورزشی، بهار ۱۴۰۳، ۳(۱): ۹۷-۱۱۳.

مقدمه

همواره در تلاش هستند فرصتی را برای دانش‌آموزان فراهم کنند تا از نظر جسمی به فعال بودن آن‌ها کمک کنند و در عین حال آن‌ها را از آسیب‌های اجتماعی به دور نگه دارند. از طرفی چون دانش‌آموزان ۶ تا ۷ ساعت از روز را در مدرسه می‌گذرانند فرصت مناسبی است که عادت به انجام فعالیت‌های بدنی مبتنی بر این زمان در آن‌ها نهادینه شود و سطح مشارکت ورزشی آنها افزایش پیدا کند (هوبین و همکاران^{۱۷}، ۲۰۱۵). منظور از مشارکت ورزشی، انجام نقش، کنش کردن یا سهیم شدن در ورزش در موقعیت‌های مختلف است (میرزا راه‌کوشکی، زارعی و خدایاری، ۱۳۹۸). کانین معتقد است مشارکت ورزشی از دو بعد شرکت عملی در ورزش یا مشارکت اولیه (برای مثال مشارکت به عنوان بازیکن، مربی، مدیر) و مشارکت ثانویه که در قالب تولیدکننده، مصرف‌کننده و غیره متجلی می‌شود تشکیل شده است (بیرجندی، ۱۳۹۶).

نظر به اهمیت مشارکت در ورزش دانش‌آموزان و نقشی که مدارس در نهادینه‌سازی مشارکت در ورزش دانش‌آموزان دارند مشاهده می‌شود طی دهه‌های گذشته همواره چرایی و چگونگی مشارکت در ورزش دانش‌آموزان در کانون توجه دولت‌مردان، سیاست‌گذاران و به طور خاص پژوهش‌گران بوده است. برای مثال در حوزه تحقیقات داخلی انجام شده می‌توان به تحقیق شمس و عروف‌زاده (۱۴۰۲) درباره عوامل تسریع‌دهنده مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های بدنی مدارس ایران اشاره کرد که نشان دادند ذینفعان، منابع مالی، منابع حمایتی و تشویقی و بستر سیاسی تسریع‌دهنده‌های مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی مدارس هستند. دهقان‌پوری، سرلاب و مکبریانی (۱۴۰۲) نیز با بررسی تأثیر حمایت اجتماعی درک‌شده بر کیفیت زندگی دانش‌آموزان با نقش میانجی انگیزه مشارکت ورزشی گزارش کردند که حمایت درک شده بر انگیزه مشارکت ورزشی دانش‌آموزان تأثیر دارد. در مقابل یزدانی دهنوی و علی محمدی (۱۴۰۲) با بررسی نقش نظارت والدین بر کیفیت زندگی با اثر میانجی مشارکت ورزشی دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه به این نتیجه دست یافتند که بین نظارت والدین و مشارکت ورزشی دانش‌آموزان رابطه

مشارکت در ورزش برای هر قشری حائز اهمیت است اما در دانش‌آموزان اهمیت آن به مراتب بیشتر است چرا که دانش‌آموزان یک دوره حیاتی از رشد را با تغییرات فیزیولوژیکی، اجتماعی و سبک زندگی پیش‌رو دارند (مورفی و همکاران^۱، ۲۰۲۱). همچنین اکثر قریب به اتفاق آن‌ها دستورالعمل‌های ورزشی را رعایت نمی‌کنند، با افزایش سن میزان مشارکت آن‌ها کاهش پیدا می‌کند و به موازات آن کم‌ترکی در بین آنها ایجاد و شکل می‌گیرد (بورنز و همکاران^۲، ۲۰۲۱). علاوه بر این، سبک زندگی فعال بدنی در دوران کودکی و نوجوانی با طیف وسیعی از فواید جسمی، روانی و اجتماعی همراه است (اون و همکاران^۳، ۲۰۲۲). این فواید شامل بهبود آمادگی جسمانی^۴، سلامت قلبی متابولیک^۵، سلامت استخوان^۶، نتایج شناختی^۷ (به عنوان مثال، عملکرد تحصیلی^۸)، سلامت روان (به عنوان مثال، کاهش علائم افسردگی^۹) و مزایای اجتماعی^{۱۰} (به عنوان مثال، بهبود عزت نفس^{۱۱}) (بول و همکاران^{۱۲}، ۲۰۲۰) و بهزیستی ذهنی^{۱۳} است (کلارک و کوسیو^{۱۴}، ۲۰۲۲).

شواهد کنونی نشان می‌دهد که بسیاری از این مزایا تا بزرگسالی ادامه می‌یابد (بول و همکاران، ۲۰۲۰؛ هایس، دود، مک‌دونچا و دونلی^{۱۵}، ۲۰۱۹). اما علیرغم مزایای شناخته شده فعالیت بدنی و ورزشی، بیش از ۸۰ درصد از نوجوانان توصیه‌های فعلی برای فعالیت بدنی روزانه را برآورده نمی‌کنند و آن را نادیده می‌گیرند (گوتولد، استیونز، ریلی و بول^{۱۶}، ۲۰۲۰). به این خاطر مدارس

¹ Murphy, et al.

² Burns, et al.

³ Owen, et al.

⁴ physical fitness

⁵ cardio metabolic health

⁶ bone health

⁷ cognitive outcomes

⁸ academic performance

⁹ reduced symptoms of depression

¹⁰ social benefits

¹¹ improved self-esteem

¹² Bul, et al.

¹³ psychological well-being

¹⁴ Clark & Kosciw

¹⁵ Hayes, Dowd, MacDonncha & Donnelly

¹⁶ Guthold, Stevens, Riley & Bull

¹⁷ Hobin, et al.

دست پیدا کردند که انگیزه بازتابی، فرصت اجتماعی، قابلیت روان‌شناختی و توانایی فیزیکی موانع مشارکت در فعالیت‌های بدنی دانش‌آموزان غیرفعال هستند. آن‌ها همچنین نشان دادند در چنین شرایطی نیاز به توانمندسازی، ارتقای قابلیت‌های دانش‌آموزان و بازسازی محیطی است. آلمیدا، دیاس، کورت-رل، منزز و فونسکا^۶ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان رشد مثبت جوانان از طریق ورزش و تربیت‌بدنی: مروری نظام‌مند از تحقیقات تجربی انجام شده با کودکان و نوجوانان کلاس ۵ تا ۱۲ به این نتیجه رسیدند که ورزش و فعالیت‌بدنی منجر به توسعه روانی اجتماعی و انتقال شایستگی‌ها و ارزش‌ها به سایر حوزه‌های زندگی کودکان می‌شود و عوامل فردی و زمینه‌ای مانند امنیت روانی و فیزیکی، حضور و عمل بزرگسالان و مربیان، تعاملات اجتماعی مثبت، مشارکت در تصمیم‌گیری، نقش‌های رهبری، فرصت‌های ایجاد شده برای مهارت‌ها در این زمینه تسهیل‌گر هستند. چن، بای و نی^۷ (۲۰۲۳) با بررسی دلایل محدودیت فعالیت‌بدنی کودکان و نوجوانان چاق و دارای اضافه وزن به این نتیجه رسیدند که عمدتاً عوامل منفی فردی، بین فردی و محیطی بیشترین نقش را دارند، همچنین سطوح پایین انگیزه فردی، حساسیت، آسیب‌پذیری روانی، عدم حمایت خانواده، بازخورد منفی اجتماعی، حمایت ناکافی سیاست‌های دولت و حمایت ناکافی محیط از دیگر دلایل محدود بودن فعالیت‌های بدنی افراد چاق و دارای اضافه وزن هستند.

مطابق نتایج پژوهش پژوهش‌گران، پیشران‌های مختلفی بر سر راه مشارکت دانش‌آموزان در ورزش وجود دارد. برخی از این پیشران‌ها تسهیل‌گر (شتاب‌دهنده/ مؤثر) و برخی نیز محدودکننده (بازدارنده/ مانع) هستند. از طرفی این پیشران‌ها از جنس‌های مختلفی هستند. به این معنی که برخی از پیشران‌ها فردی، برخی سازمانی و برخی نیز محیطی است. علاوه بر این شدت اثر پیشران‌های شناسایی شده متفاوت است و در برخی موارد اثر ناهم‌سویی دارند. برای مثال پژوهشی عاملی را اثرگذار و پژوهشی دیگر آن را غیراثرگذار گزارش کرده است، یا اینکه در پژوهشی اثر یک عامل کم ولیکن در پژوهشی

معناداری وجود ندارد. در پژوهشی دیگر صفری، سادات روشن و رستمی (۱۴۰۲) با بررسی ارتباط بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده و حمایت سازمانی ادراک‌شده با مشارکت ورزشی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه نشان دادند بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده و حمایت سازمانی ادراک‌شده با مشارکت ورزشی دانش‌آموزان دختر رابطه معناداری وجود دارد. عبدی، رنجبری و حمایت طلب (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان ارائه مدل عوامل مؤثر بر ایجاد رفتارهای پایدار مشارکت ورزشی دانش‌آموزان گزارش کردند که عوامل نگرشی، رفتاری، فنی، فرهنگی و محیطی مؤثر بر رفتارهای پایدار در خصوص مشارکت ورزشی هستند. علاوه بر این در حوزه پژوهش‌های خارجی انجام شده می‌توان به مطالعه گارسیا-سبرینو، فئو، گامارو و ایبنزا^۱ (۲۰۲۳) اشاره کرد که نشان داد شایستگی ادراک شده بالاتر و روابط اجتماعی با پایبندی بیشتر به ورزش ارتباط دارد در مقابل انگیزه خودمختاری ارتباط کمی با پایبندی به ورزش در بین دانش‌آموزان دارد. در پژوهشی دیگر لائو، کانر و بام^۲ (۲۰۲۳) به این نتیجه دست پیدا کردند که ارضای نیازهای روان‌شناختی اولیه که به صورت لحظه‌ای شکل می‌گیرد با انگیزه مشارکت در فعالیت‌های بدنی ارتباط دارد. همچنین هانسن، نوردن و اوهلسن^۳ (۲۰۲۳) در پژوهشی با هدف شناسایی نگرش‌ها و انگیزه‌های مرتبط با فعالیت‌بدنی و ورزش در نوجوانان گزارش کردند که حمایت افراد مهم، معلمان، خانواده و دوستان و باورهای هیجانی در فعالیت‌های بدنی و ورزشی نوجوانان مؤثر هستند. کاین، فنشاو، آرمسترانگ و لیبرمن^۴ (۲۰۲۳) با بررسی موانع مشارکت در فعالیت‌های ورزشی به این نتیجه رسیدند که موانع شخصی، اجتماعی و محیطی مانع مشارکت در فعالیت‌های ورزشی هستند و این موانع با عدم رشد مهارت‌های حرکتی و کاهش اعتماد به نفس ارتباط دارند. موری، ادموندسن، گرگوری، گریفیتس و فریمن^۵ (۲۰۲۳) با بررسی موانع مشارکت در فعالیت‌بدنی دانش‌آموزان غیرفعال در مدارس به این نتیجه

¹ García-Ceberino, Feu, Gamero & Ibáñez

² Lau, Connor & Baum

³ Hansen, Nordén & Ohlsson

⁴ Cain, Fanshawe, Armstrong, & Lieberman

⁵ Moore, Edmondson, Gregory, Griffiths, & Freeman

⁶ Almeida, Dias, Corte-Real, Menezes & Fonseca

⁷ Chen, Bai & Ni

فرا ترکیب واحد تجزیه و تحلیل (داده‌ها) مطالعه می‌باشد، بر همین اساس جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه مقالات و پایان‌نامه‌های (کیفی) انجام شده در داخل کشور (فارسی و انگلیسی) در دهه اخیر و در دسترس در خصوص مشارکت ورزشی دانش‌آموزان در ایران تشکیل می‌دادند که در سطح پژوهش‌هایی که در بانک‌های اطلاعاتی رایانه‌ای در دسترس بودند قابل بررسی بود. دلیل اینکه صرفاً مطالعات داخلی مورد بررسی قرار گرفت، این است که اساساً محققان درصدد فرا ترکیب مطالعات داخل کشور بودند و به دلیل شرایط تحریم و عدم ارائه خدمات مربوطه به دانشجویان از سوی دانشگاه امکان اینکه به کلیه مقالات خارجی تمام متن دسترسی پیدا کرد وجود نداشت. اینکه در این مطالعه، از سایر فرمت‌های پژوهشی (مقالات همایش، کتاب‌ها) استفاده نشد و صرفاً از مقالات و پایان‌نامه‌ها استفاده شده است، این است که مقالات پژوهشی و پایان‌نامه‌ها، فرایند ارزیابی علمی را زیر نظر داوران متخصص طی کرده است و از این طریق می‌توان به نتایج یافته‌های آن‌ها اعتماد کرد. در مقابل بسیاری از کتاب‌ها نتیجه پژوهش‌های تجربی نیستند و بیشتر مبتنی بر مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای‌اند؛ مقالات همایش‌ها و کنفرانس‌ها اغلب دارای فرایندهای داوری مبهم و در مواردی ضعیف هستند و نمی‌توان به نتایج یافته‌های آن‌ها اعتماد کرد. سرانجام دلیل اینکه بازه زمانی مقالات و پایان‌نامه‌های انجام شده در دهه اخیر انتخاب شدند، این است که گذشت زمان باعث تحولات زیادی در عرصه علمی می‌شود و ممکن است روی نتایج تأثیر زیادی بگذارد، به نحوی که ممکن است نتایج یک دهه یا دهه مقابل آن تفاوت زیادی داشته باشد و این موضوع بر روی نتایج تأثیر بگذارد؛ علاوه بر این، بسیاری از شماره‌های مجلات مربوطه و پایان‌نامه‌های ارائه شده در دانشگاه‌ها تا دهه گذشته به صورت چاپی منتشر شده است و امکان دسترسی آنلاین به آن‌ها وجود نداشت. در این مطالعه پایگاه جمع‌آوری اطلاعات شامل پایگاه‌های اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی^۱، بانک اطلاعات نشریات ایران^۲، پایگاه تخصصی مجلات نور^۳، کتابخانه ملی ایران و پایگاه گوگل

دیگر اثر همین عامل زیاد گزارش شده است. این تناقضات در کنار تعدد پیشران‌های شناسایی شده منجر به این شده است که متولیان ورزش دانش‌آموزان که در اجراء سیاست‌های افزایش مشارکت ورزشی دانش‌آموزان را دنبال می‌کنند نتوانند به درستی تشخیص دهند که کدامیک از عوامل به واقع اثرگذار یا مانع مشارکت ورزشی دانش‌آموزان می‌باشد تا در سیاست‌گذاری‌های خود آن‌ها را اعمال کنند. از طرفی جهت افزایش مشارکت ورزشی دانش‌آموزان همواره در حوزه عمل به عوامل خاصی تأکید شده و به تبع آن سیاست‌های خاصی نیز برای آن ایجاد شده است که گاهاً اثربخش نبوده است به این دلیل که توافق نظر پیرامون آن‌ها وجود نداشته است. شاید یکی از دلایل این ناکامی‌ها ارتباط مخدوش دستاوردهای علمی و سیاست‌هایی باشد که گاهاً بر مبنای آن‌ها برنامه‌ها طرح‌ریزی می‌شود. چرا که همواره سیاست‌گذاران با تعداد زیادی از دستاوردهای پژوهشی روبرو هستند و به زعم اینکه نتایج آن‌ها قابل استناد است در تصمیم‌گیری‌های خود آن‌ها را دخالت می‌دهند این در حالی است که در اکثر مواقع ادله‌ای بر اثربخش بودن آن عامل یا عوامل مبتنی بر توافق جمعی وجود ندارد و پراکندگی این عوامل بسیار بالاست. از این رو در پژوهش حاضر تلاش خواهد شد تا با استفاده از روش فرا ترکیب به این پرسش‌ها پاسخ داده شود که عوامل و موانع تأثیرگذار بر میزان مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های بدنی و ورزشی کدامند؟

در صورت انجام این پژوهش انتظار می‌رود یک همسویی و هماهنگی در نتایج مطالعاتی که به بررسی مشارکت دانش‌آموزان در ورزش پرداخته‌اند ایجاد شود، اطلاعاتی که از این پژوهش حاصل می‌شود به سیاست‌گذاری‌ها و خط‌مشی‌های ورزش دانش‌آموزی کمک کند و در نهایت مشخص گردد که تا این برهه از زمان در تبیین ورزش دانش‌آموزان چه عواملی نقش دارند و نقش کدامیک از عوامل به مراتب پررنگ‌تر و مهم‌تر است تا در برنامه‌ریزی آتی مورد توجه واقع شوند.

روش

روش پژوهش حاضر از نوع مرور نظام‌مند می‌باشد و در آن برای ترکیب و یکپارچه‌سازی نتایج تحقیقات گذشته در ابعاد کیفی از روش فرا ترکیب استفاده شده است. در

¹ SID

² Magiran

³ Noormags

مجله، سال انتشار و ... بود. ۲) اطلاعات روش‌شناختی که در برگزیده اهداف، فرضیه‌ها و سؤال‌های پژوهش، تعاریف عملیاتی متغیرها، جامعه و نمونه آماری، روش نمونه‌گیری، روش تحقیق، ابزار اندازه‌گیری و مقادیر پایایی و روایی (کیفیت مطالعات) آن‌ها و غیره بود و ۳) اطلاعات لازم برای مقوله‌بندی کردن که شامل نتایج اولیه، کدگذاری و متن مصاحبه بود. جهت کنترل کیفیت، روایی و پایایی کدهای استخراجی مورد سنجش قرار گرفت. روایی کدها با استفاده از ابزار گلین ارزیابی شد. این ابزار به پژوهشگر کمک می‌کند تا دقت، اعتبار و اهمیت مطالعات کیفی و کمی را مشخص کند (کاتلانو^۷، ۲۰۱۳). همچنین جهت بررسی پایایی کدها، دیدگاه‌ها و تأیید تعدادی از نویسندگان منابع مورد بررسی قرار گرفت. بدین‌منظور کدهای استخراج شده برای ۴ نفر از نویسندگان منابع ارسال شد و مورد تأیید قرار گرفت. علاوه بر این، جهت ارزیابی و انتخاب منابع مناسب، از الگوریتم معرفی شده در شکل (۱) استفاده شد و منابع مورد نظر براساس چهار پارامتر (عنوان، چکیده، محتوا و روش‌شناسی) مورد بررسی قرار گرفتند. شایان ذکر است جستجوی اولیه با استفاده از چارچوب اسپایدر و استراتژی جستجوی AND S AND P of I)D OR E AND R بود.

جهت تجزیه و تحلیل داده از روش سنتز موضوعی^۸ توماس و هاردن^۹ (۲۰۰۸) که دارای سه مرحله کدگذاری متن^{۱۰}، توسعه مضامین توصیفی^{۱۱} و تولید مضامین تحلیلی^{۱۲} است استفاده شد. شایان ذکر است این تحلیل با کمک نرم افزار Maxqda نسخه ۲۰۲۰ انجام گرفت.

نتایج

در جدول ۲، اطلاعات منابع انتخاب شده براساس مشخصات نویسنده، عنوان پژوهش، زمان انجام پژوهش، روش تحقیق، واحد تحلیل و یافته‌های تحقیق طبقه‌بندی شد. نتایج این جدول بیانگر این است که بیشتر تحقیقات انتخاب شده (۴/۳۳ درصد) از مجموع ۱۲ تحقیق منتخب

اسکالر^۱ بود. در این مطالعه از کلید واژه‌های "مشارکت ورزشی، مشارکت در فعالیت‌بدنی، مشارکت ورزشی دانش‌آموزان، عوامل مؤثر بر مشارکت ورزشی، موانع مشارکت ورزشی دانش‌آموزان، شتاب‌دهنده‌های مشارکت ورزشی، بازدارنده‌های مشارکت ورزشی، محدودیت‌کننده‌های مشارکت ورزشی، تسهیل‌گرهای مشارکت ورزشی، توانمندسازهای مشارکت ورزشی، ورزش تربیتی، فعالیت‌بدنی دانش‌آموزان و ورزش دانش‌آموزان" برای ارزیابی مقالات بررسی شده به زبان فارسی و انگلیسی در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ استفاده شد و بر مبنای معیارهای ورود و خروج که از توصیه‌های بیانیه پریزما^۲ اقتباس شده است، تعداد ۱۲ مطالعه برای انجام تحلیل انتخاب شدند (جدول ۱).

جدول ۱. معیارهای ورود مطالعات به فراترکیب

معیارهای خروج	معیارهای ورود	
پژوهش‌هایی که جامعه آماری آن محدود به دانش‌آموزان نبود	کلیه پژوهش‌های که جامعه آماری آن را دانش‌آموزان تشکیل می‌دادند.	هدف تحقیق ^۳
تحقیق کمی و غیرکیفی اصیل	تحقیق کیفی اصیل	طرح تحقیق ^۴
شاخص‌های آماری کمی	روش‌های تحلیل کیفی (تحلیل محتوا، تحلیل مضمون، نظریه داده بنیاد، روایت پژوهشی و ...)	شاخص‌های نتیجه ^۵
سایر	مجلات و پایان‌نامه‌های که در ایران به زبان فارسی و انگلیسی منتشر شده است	سایر ^۶

به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات از پژوهش‌های اولیه، از چک‌لیست طراحی شده استفاده شد. با استفاده از چک‌لیست مذکور سه دسته اطلاعات از پژوهش‌های اولیه استخراج و دسته‌بندی شدند: (۱) اطلاعات کتابشناختی که در برگزیده‌ی مشخصات پژوهش‌گران، عنوان کامل، نام

⁷ Catalano

⁸ thematic synthesis

⁹ Thomas & Harden

¹⁰ coding of text 'line-by-line'

¹¹ development of 'descriptive themes'

¹² generation of 'analytical themes'

¹ Google Scholar

² PRISMA

³ Research object

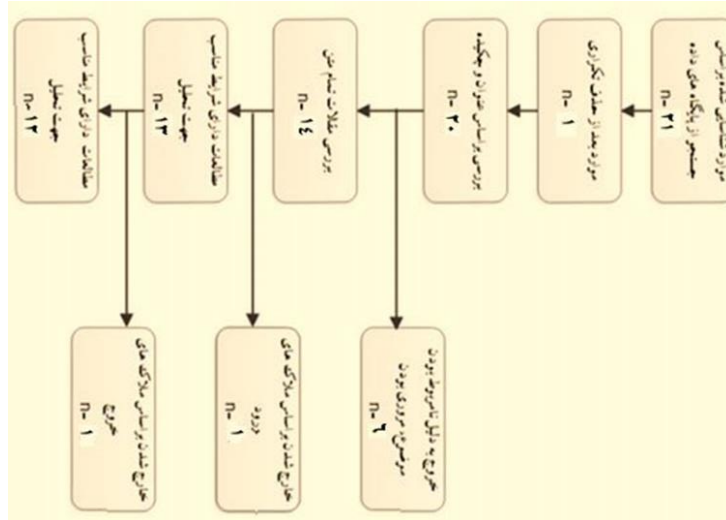
⁴ Research design

⁵ Outcome indicators

⁶ Other

می دهند. سرانجام اینکه پرتکرارترین واحد تحلیل این مطالعات را کارشناسان و صاحب نظران تشکیل می دادند.

این مطالعه، در بازه زمانی سال ۱۴۰۰ انجام شده است. روش نظریه داده بنیاد و روش آمیخته در مجموع با هم ۵۰ درصد از تحقیقات انجام گرفته را به خود اختصاص

شکل ۱- چارت گردشی تعداد نمونه مطالعات اولیه در مراحل مختلف نمونه گیری

جدول ۲- اطلاعات اولیه منابع انتخاب شده در بخش فراترکیب

شماره سند	نویسنده	عنوان پژوهش	سال اجرا	روش تحقیق	واحد تحلیل	یافته
۱	شمس و همکاران	مفهوم پردازی مشارکت ورزشی دانش آموزان در فوق برنامه های مدارس ایران	۱۳۹۹	نظریه داده بنیاد	مدیران، کارشناسان، معلمان و دانش آموزان	محرك ها: امنیت اخلاقی، امنیت روانی، امنیت مکانی، تعداد و تنوع ورزش ها، جنبه های زیبایی شناختی، دسترسی، موقعیت، فضا و مکان، تراز فعالیت بدنی مدارس، روابط معلم و دانش آموز، اعتماد بین فردی بازدارنده: وجود باورهای غلط خانواده دانش آموزان، تفاوت های فرهنگی، تعصبات خانوادگی، محدودیت های زندگی، تحصیلات پایین خانواده، وجود فقر حرکتی، وجود عوامل رفتاری مخرب، محیط نامناسب اجتماعی، دوستی با افراد دارای ناهنجاری های اجتماعی، جنسیت، درآمد پایین خانواده دانش آموزان، کمبود وقت، شرایط آب و هوایی
۲	شمس و همکاران	عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس	۱۴۰۰	تحلیل مضمون	خبرگان و متخصصان ورزش دانش آموزی/ اسناد	سوق دهنده و تسریع کننده: توجه به خواسته های دانش آموزان، ایجاد برنامه های شاد، حمایت خانواده از فرزندانشان، شادی و لذت، حضور حداکثری دانش آموزان، استفاده از پتانسیل های موجود، حمایت مدیریت ارشد، دسترسی آسان به اماکن و تجهیزات بازدارنده: وضعیت اقتصادی نامناسب دولت و جامعه، کمبود وقت، درآمد پایین خانواده، شرایط آب و هوایی خیلی گرم و خیلی سرد، مناطق کمتر برخوردار، محیط اجتماعی نامناسب، دوستان نامناسب، جنسیت، تحصیلات کم خانواده، محدودیت های زندگی، باور غلط، فقر در حرکت، عدم نهادینگی ورزش در فرهنگ و ساختار افکار افراد

شماره سند	نویسنده	عنوان پژوهش	سال اجرا	روش تحقیق	واحد تحلیل	یافته
۲	شهبولی کوهنوری و همکاران	مدل ساخت گرایی مشارکت در ورزش دانش آموزی	۱۳۹۹	نظریه داده بنیاد	متخصصین	سواد جسمانی، برنامه های مدرسه، مسئله رشد، نیاز به حرکت، گستردگی مشارکت در ورزش، علاقمند کردن به ورزش، توسعه فردی با مشارکت در ورزش
۴	نصیری خورانی و همکاران	طراحی مدل توسعه پایدار مشارکت ورزش دانش آموزان ایرانی	۱۳۹۹	نظریه داده بنیاد	کارشناسان و ذینفعان نزدیک و دور حوزه ورزش دانش آموزی	قوانین دست و پاگیر، احترام و اجتماعی تر شدن، آموختن مسئولیت پذیری، داشتن زندگی مطلوب، بالا بردن فرهنگ عمومی خانواده، قرار گرفتن ورزش در سبب درسی دانش آموزی، قرار گرفتن ورزش در سبب فکری دانش آموزی، ایجاد حس ورزش خواهی
۵	یوسفی و همکاران	تعیین مؤلفه های مفهومی و کیفی دیوارنگاره ها و نوشته های مدارس ابتدایی در آموزش و ترغیب دانش آموزان به تحرک بدنی و ورزش	۱۳۹۷	تحلیل محتوا	دیوارنگاره ها و نوشته های مدارس ابتدایی دخترانه و پسرانه	سواد حرکتی، ارتقاء عملکرد، ایجاد فرهنگ انجام فعالیت های ورزشی، آگاه کردن از فواید فعالیت های ورزشی، تشویق به فعالیت ورزشی، طراحی حیات پویا، لوح های آموزشی تربیت بدنی در مدارس، دیوارنگارها و نوشته های مدارس
۶	شیخعلی	علاقه مندسازی دانش آموزان به ورزش و آرایه راهکار	۱۴۰۰	اقدام پژوهی	دانش آموزان، والدین، معلمان، مدیران و اسناد	ترس از شکست و تمسخر از جانب همکلاسی ها، برنامه ریزی اشتباه در امر ورزش، نبود فرهنگ سازی در حیطه مسائل ورزشی، نهادینه نشدن امر ورزش در خانواده و مدرسه، عدم وجود امکانات ورزشی لازم برای دانش آموزان، کمبود فضاهای ورزشی، خاکی بودن حیاط مدرسه، معلولیت و محدودیت های جسمی دانش آموزان، ناتوانی در یادگیری مهارت های ورزشی، عدم اعتمادبه نفس، ترس از صدمه، سستی و تنبلی دانش آموز، عدم شکل گیری مهارت های ضروری کودک، برد و باخت، ترس از حضور در تیم ورزش، تعریق و نشستن گرد و غبار محیط بر بدن دانش آموزان، عدم آگاهی از فواید و اثرات مثبت ورزش، فقر مالی خانواده ها، کمبود فضاهای ورزشی مناسب، رفتار نامناسب مربی تربیت بدنی، نداشتن رابطه گرم و صمیمی با دانش آموزان، وجود برنامه ریزی اشتباه در امر ورزش، عدم آموزش صحیح حرکات ساده نرمشی به دانش آموزان از سوی معلمان تربیت بدنی

شماره سند	نویسنده	عنوان پژوهش	سال اجرا	روش تحقیق	واحد تحلیل	یافته
۷	کنتی دار و همکاران	شناسایی الگوی ذهنی خبرگان در خصوص کاهش گرایش دانش آموزان به فعالیت بدنی در مدرسه (با استفاده از روش شناسی کیو)	۱۳۹۷	روش کیفی	دبیران خبره، پیشکسوتان ورزش مدارس، متخصصین مدیریت ورزشی، جامعه شناسان فعال	<p>ثبت نام بیش از ظرفیت کلاس های مدرسه، قوانین دست و پاگیر و محدودیت های کاری برای معلم ورزش، کمبود امکانات اجرایی و آموزشی جهت اجرای صحیح برنامه ها، عدم تشکیل و تقویت شوراهای ورزشی و انجمن های ورزشی در مدارس، عدم تناسب فضای ورزشی مناسب با سن، جنس و تعداد دانش آموزان، نبود تجهیزات و امکانات رشته ورزشی مورد علاقه دانش آموزان، استاندارد نبودن وسایل و تجهیزات ورزشی، زندگی ماشینی خانواده ها، بدبینی و نگرش نادرست نسبت به معلم ورزش، ترس از عوارض جسمانی ناشی از فعالیت های بدنی در آینده، نهادینه نکردن اینکه ورزش جزئی از زندگی است، عدم توجه به خواسته ها، ظرفیت ها و استعداد های دانش آموزان، توجه بیش از اندازه به یک رشته ورزشی در مدارس، عدم اطلاع رسانی مشکلات معلمین ورزش و دانش آموزان، توجه کم رسانه ها جهت پرداخت به ورزش در مدارس، عدم الگوسازی صحیح برای دانش آموزان جهت ورزش در مدارس، عدم گزینش صحیح معلمین ورزش، اولویت نداشتن مسابقات مربوط به ورزش مدارس نزد مسئولین، عدم اختصاص بودجه کافی برای توسعه ورزش در مدارس، عدم تلاش و پیگیری جهت افزایش ساعت درس تربیت بدنی در هفته، نگرش نادرست والدین و دانش آموزان به ورزش در مدرسه، عدم به کارگیری معلمین کارآمد و زبده در مدارس، ندادن آزادی عمل و امکانات به معلمین جهت توسعه ورزش در مدرسه، تکراری بودن شیوه های آموزش رشته های ورزشی، عدم گرایش معلمین برای فراگیری رشته های جدید ورزشی، عدم توجه معلم به علایق و سلیقه های دانش آموزان، نبود نظام جامع استعدادیابی در ورزش مدارس، نبود برنامه ریزی صحیح و زمان بندی شده در آموزش به دانش آموزان، عدم رعایت اصول ایمنی در هنگام آموزش رشته های ورزشی، کم کاری در اطلاع رسانی ورزشی به دانش آموزان از سوی معلمین، عدم برخورداری از نشاط کافی و انجام تمرین بیش از توان، عدم توجه به تفاوت های ویژگی های ژنتیکی (ژنتیک) دانش آموزان، عدم آمادگی روانی، ترس از شکست، چاقی، ترس از صدمه، عدم علاقه به ورزش در دانش آموزان، اختلال حرکتی، معلولیت و محدودیت های جسمی، عدم توجه معلمان ورزش به تفاوت میان سن بیولوژیک و سن تقویمی، نداشتن فعالیت بدنی کافی والدین، عدم تدوین برنامه های مستند آموزشی در زمینه ورزش مدارس، عدم همکاری بین کادر آموزشی مدارس و والدین جهت توسعه ورزش در مدار، عدم ورزش، نداشتن برنامه مدون و آینده نگری در جهت توسعه ورزش مدارس، سیاست های حاکم در تضاد با اهمیت درس تربیت بدنی، دغدغه دختران نسبت به عدم تناسب ورزش و حجاب در مدارس</p>

شماره سند	نویسنده	عنوان پژوهش	سال اجرا	روش تحقیق	واحد تحلیل	یافته
۸	فتیری و همکاران	طراحی مدل عوامل مؤثر بر گرایش دانش آموزان دبستانی به ورزش یک پژوهش آمیخته	۱۳۹۸	آمیخته (نظریه داده بنیاد)	خبرگان حوزه ورزش دانش آموزی	نگرش والدین، سواد و فرهنگ، تعداد فرزندان، وضعیت اقتصادی، روابط بین اعضا، ارزش ها و هنجارهای جامعه، فرهنگ جامعه، سطح رفاه اجتماعی، قوانین جامعه، وضعیت اقتصادی جامعه، وضعیت اقتصادی معلم، سطح مهارت معلمی، سطح تحصیلات معلم، فرهنگ حاکم بر مدرسه، نگرش مدیران و اولیای مدرسه، درس محوری مدرسه، وضعیت بودجه مدرسه، قوانین و بخش نامه ها، وضعیت اماکن و فضاهای ورزشی مدرسه، وضعیت جسمانی دانش آموز، میزان درس محور بودن دانش آموزان، سطح و انگیزه دانش آموز، بلوغ، بهداشت روانی، وضعیت تغذیه
۹	سواری، بهرامی و عیدی	طراحی مدل عوامل مؤثر بر سلامت دانش آموزان مبتنی بر ورزش با نگاه به افق ۱۴۰۴	۱۴۰۰	آمیخته (کیفی - کمی)	اساتید دانشگاه، متخصصین، معلمان نخبه و مدیران آموزش و پرورش	حمایت اجتماعی از سوی خانواده، حمایت اجتماعی از سوی مدرسه، بهداشت، ترافیک، میزان تحصیلات، مصرف کالاهای فرهنگی، علاقمندی به هنر، اخلاق، رفتار مطلوبی ورزشی، تحصیلات اعضای خانواده، طبقه اجتماعی خانواده، شغل والدین، سابقه فعالیت ورزشی در اعضای خانواده، شغل والدین، سابقه فعالیت ورزشی، سطح اجتماعی دوستان، سابقه فعالیت ورزشی، سبک زندگی فعال، غیرفعال، شبکه تغذیه، نوع تفریحات، رنجور خوبی، برون چرای و پذیرش
۱۰	تجاری و همکاران	تحلیل سلسله مراتبی عوامل مؤثر بر گرایش ورزشی دانش آموزان	۱۳۹۱	توصیفی - اکتشافی	دانش آموزان پسر و دختر	تشویق پدر، تشویق مادر، همراهی یکی از والدین، تامین امکان ایاب و ذهاب، علاقه برای کسب مهارت، احساس اعتماد به نفس، برای جلوگیری از بیماری، برای رهایی از فشار زندگی، امکان ملاقات با دیگران، وجود امکانات مناسب، شیفت ثابت مدارس، تشویق معلم ورزش، نگرش مثبت به ورزشکاران در جامعه، پخش برنامه های فرهنگ ساز، اعتقادات مذهبی که انسان را به ورزش تشویق می کند، حفظ حجاب در ورزش، توانای مالی، کسب درآمد، ارزان بودن وسایل
۱۱	العسری	ارائه مدل توسعه ورزش دانش آموزی با رویکرد بازاریابی اجتماعی	۱۳۹۱	آمیخته	صاحب نظران حوزه ورزش دانش آموزی	علاقه و انگیزه دانش آموز، شناخت دانش آموز از پیامدهای مشارکت در ورزش، نیازها، معیارها و انتظارات دانش آموز، نگرش والدین، آگاهی عمومی جامعه از فواید ورزش، نگرش مدیر و معلم مدرسه، تفکر و فلسفه برنامه ریزان، توانایی تأمین هزینه های شرکت در برنامه های ورزشی، تیپ و ظاهر معلم، سرانه ورزش مدارس، فضای مناسب جهت انجام فعالیت ورزشی، کیفیت امکانات ورزشی، ایمنی و امنیت، عدالت در توزیع اماکن ورزشی، کمیت و کیفیت تجهیزات ورزشی، کمیت و کیفیت تأسیسات ورزشی، شیوه آموزش معلم، محتوا در شکل های تمرینی در ورزش، محتوا در قالب بازی های ورزشی

شماره سند	نویسنده	عنوان پژوهش	سال اجرا	روش تحقیق	واحد تحلیل	یافته
۱۲	محمودی	شناسایی عوامل موثر در توسعه ورزش مدارس مطالعه موردی: دبیرستان های (متوسطه دوم) استان مازندران	۱۳۹۶	دقی	کارشناسان و مسئولان تربیت بدنی، دبیران، ورزشی، مدیران، اولیای دانش آموزان	کیفیت تجهیزات، دسترسی به اماکن، فضای ورزشی در اختیار، زمان اختصاص یافته به ورزش، علاقمندی به ورزش، هماهنگی و هم افزایی ارکان مدرسه، نقش دبیران ورزش

موانع محیط عمومی هستند که تا حدود زیادی خارج از سیستم ورزش دانش آموزی قرار دارند ولیکن تغییر در آنها به صورت غیرمستقیم به تغییرات اساسی در مشارکت ورزشی دانش آموزان منجر می شود. دومین دسته از عوامل و موانع محیطی که نقش پیوند دهنده بین عوامل و موانع محیط عمومی و محیط داخلی را دارند، عوامل و موانع محیط عملیاتی هستند که به هسته مدل نزدیک تر هستند. به این معنی که این عوامل به صورت مستقیم در مشارکت ورزشی دانش آموزان نقش پررنگ تری دارند. آخرین عوامل و موانع که به نظر می رسد نسبت به دو دسته دیگر نقش پررنگ تر و حیاتی تری در مشارکت دانش آموزان به فعالیت های ورزشی دارد، عوامل و موانع محیط داخلی هستند. بدین دلیل که دانش آموزان در تصمیم برای مشارکت ورزشی به طور مستقیم با آنها مواجه می شوند و این عوامل به صورت مستقیم و بدون واسطه در پیش بینی مشارکت دانش آموزان به فعالیت های ورزشی نقش آفرینی می کنند. ذکر این نکته حائز اهمیت است که شکل گیری محیط پیرامونی هسته مرکزی تنها متأثر از محیط های اطراف خود است و از بخش ها یا محیط های دیگر تأثیر نمی پذیرد.

بحث و نتیجه گیری

موضوع مشارکت دانش آموزان در فعالیت های بدنی و ورزشی به دلیل مزایای پرشمار آن طی سال ها و دهه های گذشته همواره مورد توجه پژوهشگران حوزه های مختلف بوده است. این امر منجر به انفجار اطلاعات در این زمینه و در عین حال پراکندگی شده است و سبب شده است سیاست گذاران و برنامه ریزان نتوانند بر تمامی ابعاد این حوزه جهت سیاست گذاری و برنامه ریزی تسلط پیدا کنند.

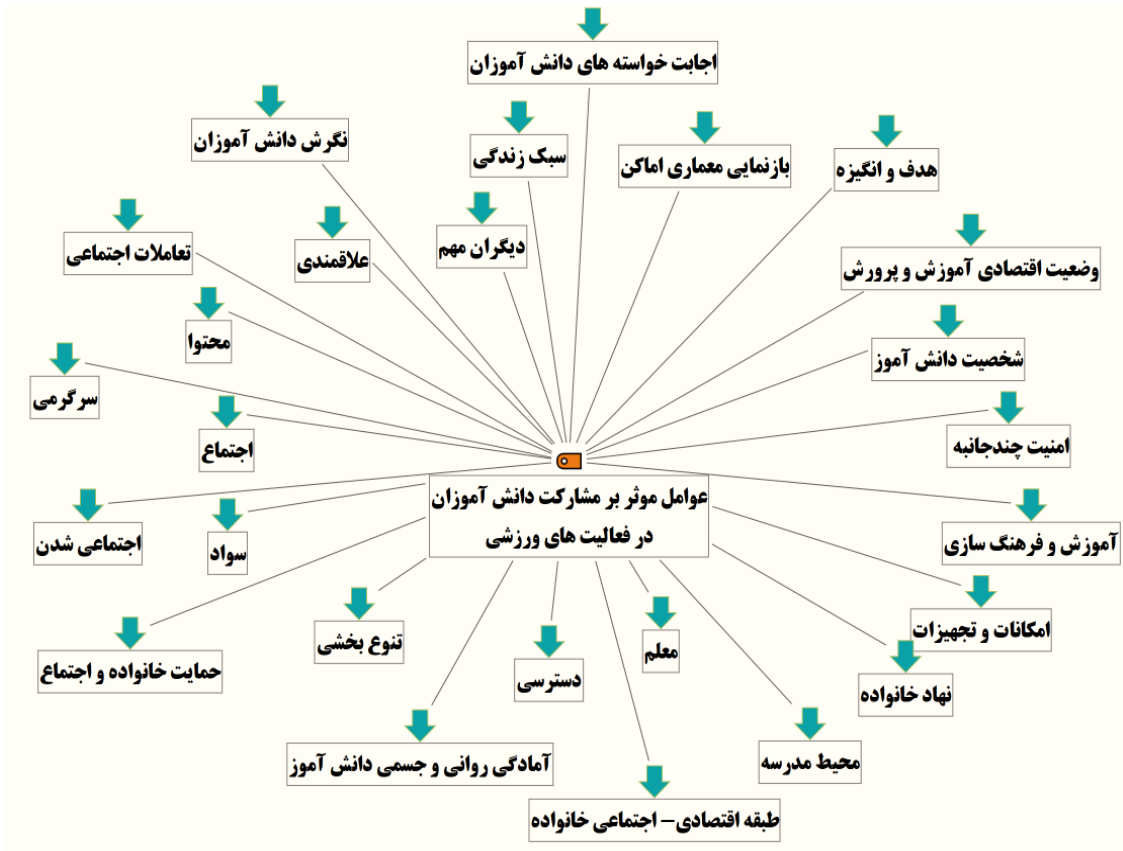
با بررسی نتایج مطالعات کیفی انجام گرفته در ارتباط با عوامل و موانع مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی و با کدگذاری متن ۲۴۳ مفهوم شناسایی شد (جدول ۳). شایان ذکر است از مطالعه شماره ۷ (کشتی دار و همکاران، ۱۳۹۷) بالاترین کد (۱۹/۳ درصد) و از مطالعه شماره ۳ (سهولی کوه شوری و همکاران، ۱۳۹۹) کمترین کد (۲/۹ درصد) دریافت شد.

توسعه مضامین توصیفی دومین مرحله از سنتز موضوعی در فراترکیب است. در این مرحله براساس قرابت معنایی و مفهومی کدهای استخراج شده از مرحله اول با هم تجمیع شده و به یک سطح بالاتر از انتزاع می رسند. نظر به اینکه در اهداف به طور همزمان عوامل و موانع مشارکت دانش آموزان در ورزش مدنظر قرار گرفت، در این مرحله مضامین توصیفی ساخته شده به تفکیک "عوامل و موانع" ارائه می شود.

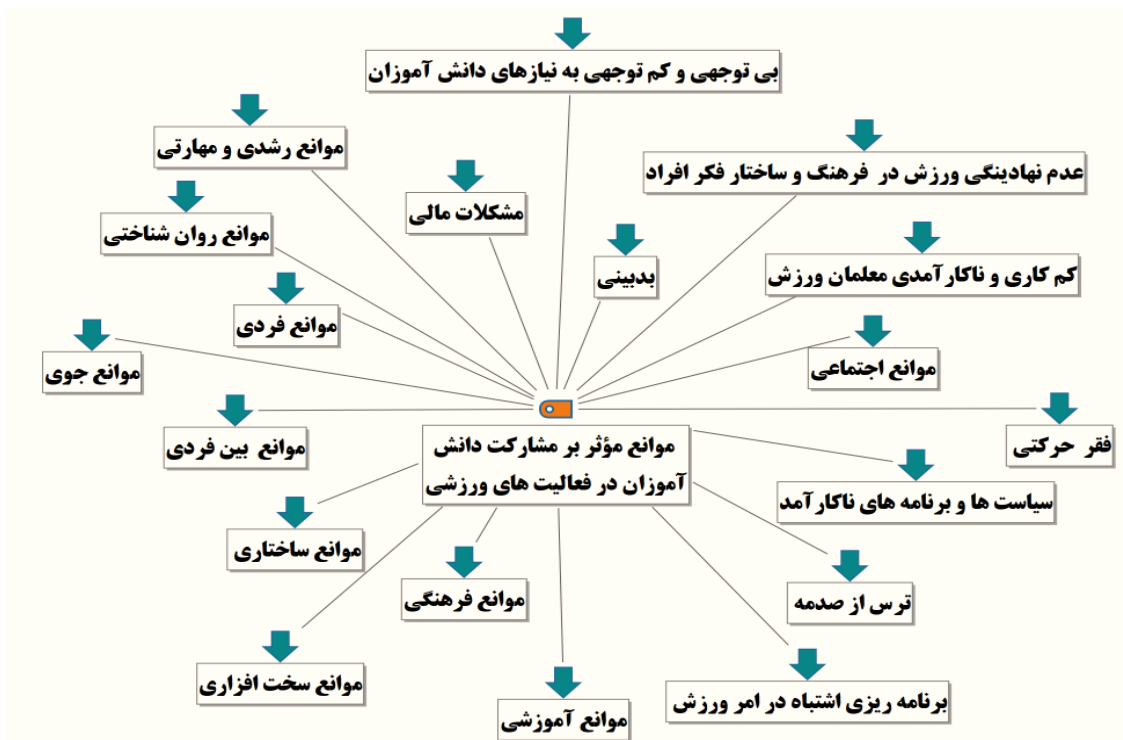
آخرین مرحله از سنتز موضوعی که به نوعی مهم ترین مرحله آن نیز به شمار می رود تولید مضامین تحلیلی است. چرا که یکی ذهنی ترین مرحله تحلیل است و در این مرحله مضامینی تولید می شود که تا حد زیادی به قضاوت و بینش تحلیل بستگی دارد. این کار با دو هدف می تواند انجام شود. نوع اول ممکن است نظری باشد که در آن یک سطح بالاتر از درک پدیده شکل می گیرد و نوع دوم پاسخ مستقیم به سوالات تحقیق باشد. در این پژوهش هر دو هدف دنبال شد و بر مبنای ترکیب ساختارهای مرتبه اول و دوم مشخص شد (شکل ۴).

بر مبنای شکل فوق، در تبیین عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت دانش آموزان در ورزش سه عامل و مانع محیطی کلی وجود دارند که مشارکت در ورزش دانش آموزان را تحت تأثیر قرار می دهند. اولین عامل محیطی عوامل و

بنابراین در این مطالعه به فراترکیب عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت دانش آموزان در فعالیت‌های ورزشی پرداخته شد.

شکل ۲- مضامین توصیفی مرتبط با عوامل مؤثر بر مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی

شکل ۳- مضامین توصیفی مرتبط با موانع مؤثر بر مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی

شکل ۴- مضامین تحلیلی مرتبط با عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت دانش آموزان در ورزش

فعالیت های ورزشی مدارس معرفی کرده بودند، دهقان پور و همکاران (۱۴۰۲)، صفری و همکاران (۱۴۰۲) که نشان دادند حمایت اجتماعی یک تعیین کننده مهم برای مشارکت در ورزش دانش آموزان است، عبدی و همکاران (۱۴۰۱) که عوامل فرهنگی و محیطی را مؤثر بر رفتارهای پایدار در خصوص مشارکت ورزشی معرفی کرده اند و شهبولی کوه شوری و همکاران (۱۴۰۱) که گزارش کردند که پیشران های مؤثر بر آینده ورزش تربیتی تابع دسته های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است، آلمیدا و همکاران (۲۰۲۳) که به عوامل زمینه ای اشاره داشتند، هانسن و همکاران (۲۰۲۳) مبنی بر اینکه حمایت و خانواده را مؤثر بر مشارکت در ورزش می دانستند، کاین و همکاران (۲۰۲۳) که به این نتیجه رسیدند موانع فعالیت بدنی دانش آموزان اجتماعی و محیطی است، چن و همکاران (۲۰۲۳) به جهت اینکه گزارش کردند عوامل محیطی بیشترین نقش را در محدودیت فعالیت بدنی کودکان و نوجوانان دارد، می باشد.

دلیل اینکه این عوامل و موانع بر مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی اثرگذار هستند این است که این عوامل محیط ورزش دانش آموزی را احاطه کرده

فرا ترکیب نتایج حاصل از تحقیقات گذشته نشان می دهد مشارکت دانش آموزان در ورزش به طور کلی تحت تأثیر سه عامل و مانع اساسی قرار دارد. اولین آن، عوامل و موانع محیط عمومی است که از ترکیب ۱۲ مضمون توصیفی (عوامل مؤثر: وضعیت اقتصادی آموزش و پرورش، آموزش و فرهنگ سازی، نهاد خانواده، طبقه اقتصادی- اجتماعی خانواده، حمایت خانواده و اجتماع، سبک زندگی) و (موانع مؤثر: عدم نهادینگی ورزش در فرهنگ و ساختار جامعه، موانع اجتماعی، سیاست ها و برنامه های ناکارآمد، موانع فرهنگی، موانع ساختاری و مشکلات مالی) تشکیل شده است. عوامل و موانع محیط عمومی اشاره به متغیرهایی دارد که در محیط کلان یا محیط عمومی قرار دارند. این محیط آخرین سطح از محیط مشارکت ورزشی دانش آموزان است که بیشتر نقش را شکل دهی به تهدیده کننده و فرصت های پیشروی دارند و به طور غیرمستقیم می تواند مشارکت دانش آموزان را تحت تأثیر قرار دهد. مضامین توصیفی این مضمون تحلیلی تاحدودی بازتأیید نتایج مطالعات گذشته و همخوان با نتایج مطالعات شمس و عروفزاده (۱۴۰۲) که منابع مالی، حمایتی و سیاسی را تسریع دهنده های مشارکت دانش آموزان در

محیطی داخلی انتقال می دهند. افزون بر این، می توان اشاره به این داشت که محیط ورزش دانش آموزان به یکباره از عوامل و موانع محیطی عمومی و کلان تأثیر نمی پذیرند بلکه ابتدا عوامل و موانع محیطی عملیاتی تغییر پیدا می کند و سپس اثرات به هسته مرکزی انتقال داده می شود می شود. شایان ذکر است این مضامین تحلیلی به نسبت دو مضمون تحلیلی دیگر ریسک پذیری بالاتری دارند چرا که هم تأثیر می پذیرند و هم تأثیر می گذارند. در نتیجه پیش بینی آنها چندان امر ساده ای به نظر نمی رسد، بدین دلیل که دائماً در حال نوسان هستند.

سومین و آخرین مضمون تحلیلی که در این مطالعه شناسایی شد، عوامل و موانع محیطی داخلی است. براساس مدل و مرز بین مضامین تحلیلی این عوامل و موانع اساسی ترین نقش را در تبیین مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی به طور مستقیم دارند و به نوعی با افکار و اندیشه دانش آموزان و ذینفعان کلیدی در ارتباط هستند. براساس سنتز موضوعی عوامل و موانع محیطی داخلی از ترکیب ۱۷ مضمون توصیفی (عوامل مؤثر: هدف و انگیزه، شخصیت دانش آموزان، محیط مدرسه، امکانات و تجهیزات، معلم، آمادگی روانی و جسمانی دانش آموزان، سواد، محتوا، علاقمندی، نگرش دانش آموزان) و (موانع مؤثر: کم کاری و ناکارآمدی معلمان ورزش، فقر حرکتی، ترس از صدمه، موانع فردی، موانع روان شناختی، موانع رشدی و مهارتی، بدبینی) ایجاد می شود. مضامین توصیفی این مضمون تحلیلی تاحدودی بازتأیید نتایج مطالعات گذشته و همخوان با نتایج مطالعات شمش و عروف زاده (۱۴۰۲) که به نقش ذینفعان اشاره داشتند، عبدی و همکاران (۱۴۰۱) که عوامل نگرشی و رفتاری را مؤثر بر ایجاد رفتارهای پایدار مشارکت ورزشی معرفی کرده بودند، گارسیا-سبرینو و همکاران (۲۰۲۳) که انگیزه را گزارش کرده اند، آلیمدا و همکاران (۲۰۲۳) که رشد مثبت جوانان از طریق ورزش و تربیت بدنی را تابع عوامل فردی، عمل بزرگسالان و مربیان می دانند، هانسن و همکاران (۲۰۲۳) مبنی بر اینکه نشان دادند حمایت افراد مهم، معلمان، خانواده، دوستان و باورهای هیجانی در فعالیت های بدنی و ورزشی نوجوانان مؤثر هستند، کاین و همکاران (۲۰۲۳) که یکی از موانع فعالیت بدنی دانش آموزان استرالیایی را موانع محیطی معرفی کرده اند و چن

اند. به تبع هر تغییر و تحولی در آنها منجر به تغییر و تحول در محیط ورزش دانش آموزان می شود. از سوی دیگر اختیار و کنترل این عوامل در دست مدیران، سیاست گذران و متولیان ورزش دانش آموزی قرار ندارد چرا این عوامل در محیط کلان قرار دارند و با سیاست های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، حقوقی و دیگر سیاست های حکمران پیوند خورده اند و هر حرکت یا اقدام حکمران که همانا دولت است، می تواند به شدت این عوامل را دستخوش تغییر و تحول کند. مضاف بر اینکه این عوامل نقش بنیادی دارند و تغییرات بنیادی نیز بایستی از آنها انتظار داشت. شایان ذکر است این متغیرها برحسب ماهیت هم بازدارنده هستند و هم شتاب دهنده، از این رو هم به عنوان تهدید کننده های کلان و هم به عنوان فرصت های کلان می توان از آنها نام برد.

دومین مضمون تحلیلی که در این مطالعه شناسایی شد، عوامل و موانع محیطی عملیاتی است که از ترکیب ۱۵ مضمون توصیفی (عوامل مؤثر: اجابت خواسته های دانش آموزان، بازنمایی معماری اماکن، امنیت چندجانبه، دسترسی، تنوع بخشی، اجتماعی شدن، سرگرمی، تعاملات اجتماعی، دیگران مهم) و (موانع مؤثر: بی توجهی و کم توجهی به نیازهای دانش آموزان، برنامه ریزی اشتباه در امر ورزش، موانع آموزشی، موانع سخت افزاری، موانع بین فردی و موانع جوی) تشکیل شده است. مضامین توصیفی این مضمون تحلیلی تاحدودی بازتأیید نتایج مطالعات گذشته و همخوان با نتایج مطالعات عبدی و همکاران (۱۴۰۱) که به عوامل فنی و رفتاری اشاره کردند، گارسیا-سبرینو و همکاران (۲۰۲۳) که روابط اجتماعی را مطرح کرده بودند، آلیمدا و همکاران (۲۰۲۳) مبنی بر اینکه امنیت روانی و فیزیکی و تعاملات اجتماعی مثبت را گزارش کرده اند، می باشد.

دلیل اینکه این عوامل و موانع بر مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی اثرگذار هستند این است که این عوامل هسته اصلی مشارکت ورزشی دانش آموزان را احاطه کرده اند و بین عوامل و موانع محیطی عمومی و عوامل و موانع محیطی داخلی قرار دارند. موقعیت قرارگیری این عوامل و موانع باعث شکل گیری نقش واسطه گری برای آنها می شود و در بیشتر مواقع اثرات عوامل و موانع محیطی عمومی را بر عوامل و موانع

بدبینی، موانع روان شناختی و ترس از صدمه را در دانش آموزان کاهش دهند. افزون بر این، بر مبنای نتایج تحقیق که نشان داد عوامل محیط عملیاتی پس از عوامل محیط داخلی بیشترین نقش را در افزایش مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی دارند، بنابراین پیشنهاد می شود که خواسته های دانش آموزان اجابت شود، جنبه های زیبایی شناختی طراحی اماکن و فضاهای ورزشی مورد توجه قرار گیرد، تنوع بخشی و سرگرمی مبنای انجام ورزش در محیط مدرسه باشد. سرانجام بر مبنای نتایج تحقیق که نشان داد موانع محیط عملیاتی در تبیین مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی نقش تعیین کننده ای دارند، بنابراین پیشنهاد می شود از بی توجهی و کم توجهی به نیازها و خواسته های دانش آموزان در امر ورزش پرهیز شود و موانع آموزشی و سخت افزاری که مانع مشارکت دانش آموزان در ورزش می شود مرتفع گردد.

شایان ذکر است این تحقیق با محدودیت های همراه بوده است که در تعمیم دهی نتایج لازم است به آن ها توجه شود. جهت عدم دسترسی به مقالات تمام متن خارجی صرفاً مقالات داخلی فراترکیب شد و نمی توان نتایج حاصل شده را مقالات خارجی تعمیم داد. همچنین بنا به مفروضات معین شده در بخش روش شناسی، بازه زمانی مطالعه حاضر از ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ است، لذا نمی توان نتایج این تحقیق را به سال های ماقبل و مابعد این بازه تعمیم داد. سرانجام اینکه در فراترکیب مشارکت دانش آموزان در ورزش تنها بر عوامل و موانع مؤثر تمرکز شد و به پیامدها پرداخته نشد. بر مبنای محدودیت های تحقیق پیشنهاد می گردد. پژوهش گران آینده به پیامدهای مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی بپردازند. فراترکیب عوامل و موانع مؤثر بر مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی را مبتنی بر داده های سایر دهه ها انجام دهند.

منابع

- Abdi, K., Ranjbari, S., and Tashtalab, A. (1401). Presenting the model of effective factors on creating sustainable behaviors of students' sports participation. *Sports Psychology Studies*, Volume 11, Number 42, pp: 41-58. (in Persian)
- Almeida, L., Dias, T., Corte-Real, N., Menezes, I., & Fonseca, A. (2023). Positive youth

و همکاران (۲۰۲۳) به این نتیجه رسیدند عمدتاً عوامل منفی فردی، بین فردی بیشترین نقش را در محدودیت فعالیت های کودکان و نوجوانان دارند و بازخورد منفی اجتماعی یکی از محدودیت های کننده فعالیت بدنی نزد این افراد است، می باشد.

دلیل اینکه این عوامل و موانع بر مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی به صورت مستقیم و بدون واسطه تأثیر می گذارند و در عین حال کلیدی و اساسی نیز به شمار می روند، این است که این عوامل و موانع به طور مستقیم از دانش آموزان، اطرافیان و معلمان نشأت می گیرد. در واقع این عوامل و موانع تاحدودی ساخته ذهنی دانش آموزان است که معلمان، اطرافیان و دیگران مهم در آن نقش دارند. براین اساس این عوامل و موانع را می توان نشانگرهای پیش بینی کننده مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی قلمداد کرد که بدون هیچ واسطه ای رفتار و کنش دانش آموزان را رقم می زند. اگر جنس و ماهیت این عوامل مثبت باشد به تبع مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی مثبت و اگر منفی باشد مشارکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی منفی خواهد بود. بدین دلیل که عوامل مؤثر نقش شتاب دهنده و تسریع دهنده دارند در مقابل موانع مؤثر نقش بازدارنده و محدود کننده را ایفا می کنند.

بر مبنای نتایج تحقیق که نشان داد عوامل محیط داخلی به طور مستقیم در مشارکت ورزشی دانش آموزان نقش دارند و در عین حال این عوامل تاحدود زیادی کنترل پذیر هستند بنابراین پیشنهاد می شود که محیط مدرسه مهبیای مشارکت دانش آموزان در ورزش شود، امکانات و تجهیزات مورد نیاز فراهم گردد، دبیران تربیت بدنی برای ترغیب مشارکت دانش آموزان در ورزش الزامات مورد نیاز (برای مثال پوشیدن لباس ورزشی، برقراری ارتباط مناسب با دانش آموزان) را رعایت کنند و در عین حال با ارائه آموزش های لازم علاقمندی، نگرش، سواد و انگیزه دانش آموزان را برای شرکت در ورزش تقویت کنند. همچنین بر مبنای نتایج تحقیق که نشان داد موانع محیط داخلی به طور مستقیم در مشارکت ورزشی دانش آموزان نقش دارند، بنابراین پیشنهاد می شود که دبیران تربیت بدنی از کم کاری پرهیز کنند و با صحبت کردن با دانش آموزان و ارائه آموزش های کارآمد

- development through sport and physical education: a systematic review of empirical research conducted with grade 5 to 12 children and youth. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1-27.
- Ansari, S. (2019). Presenting a student sports development model with a social marketing approach. Master's Thesis, Sports Marketing Management, Faculty of Human Sciences, Ivan-Kay University. (in Persian)
- Birjandi, F. (2016). The role of organizational and individual factors on sports participation of South Khorasan women. Master's thesis, sports management, Birjand University. (in Persian)
- Bull, F. C., Al-Ansari, S. S., Biddle, S., Borodulin, K., Buman, M. P., Cardon, G., & Willumsen, J. F. (2020). World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behaviour. *British journal of sports medicine*, 54(24), 1451-1462.
- Burns, K. E., Chaurasia, A., Carson, V., & Leatherdale, S. T. (2021). A quasi-experimental examination of how changes in school-level intramurals are associated with physical activity among a sample of Canadian secondary school students from the COMPASS study. *SSM-Population Health*, 14, 100805.
- Cain, M., Fanshawe, M., Armstrong, E., & Lieberman, L. (2023). Barriers to Physical Activity for Australian Students with Vision Impairment. *International Journal of Disability, Development and Education*, 1-19.
- Chen, J., Bai, Y., & Ni, W. (2023). Reasons and promote strategies of physical activity constraints in obese/overweight children and adolescents. *Sports Medicine and Health Science*, 1, 1-23.
- Clark, C. M., & Kosciw, J. G. (2022). Engaged or excluded: LGBTQ youth's participation in school sports and their relationship to psychological well-being. *Psychology in the Schools*, 59(1), 95-114.
- Dehghanpuri, H., Sarlab, R., and Makbarian, M. (1402). The effect of perceived social support on students' quality of life with the mediating role of sports participation motivation. *Research in educational sports*, accepted online publication. (in Persian)
- García-Ceberino, J. M., Feu, S., Gamero, M. G., & Ibáñez, S. J. (2023). Structural Relationship between Psychological Needs and Sport Adherence for Students Participating in Physical Education Class. *Sustainability*, 15(12), 9686.
- Ghanbari, H., Shatab Bushehri, N., Shafinia, P.F. and Mehralizadeh, Y. (2018). Designing a model of influencing factors on the tendency of elementary school students to do sports: a mixed research. *Education and Learning Studies*, Volume 11, Number 1, pp: 257-239. (in Persian)
- Guthold, R., Stevens, G. A., Riley, L. M., & Bull, F. C. (2020). Global trends in insufficient physical activity among adolescents: a pooled analysis of 298 population-based surveys with 1·6 million participants. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4(1), 23-35.
- Hamzadeh, F., Khodayari, A., Ahmadi, S., and Hamzazadeh, A. (2011). Hierarchical analysis (AHP) of factors affecting students' sports orientation. *Sports Sciences Quarterly*, fourth year, number 9, pp: 11-27. (in Persian)
- Hansen, E., Nordén, H., & Ohlsson, M. L. (2023). Adolescents with intellectual disability (ID) and their perceptions of, and motivation for, physical activity and organised sports. *Sport, education and society*, 28(1), 59-72.
- Hayes, G., Dowd, K. P., MacDonncha, C., & Donnelly, A. E. (2019). Tracking of physical activity and sedentary behavior from adolescence to young adulthood: a systematic literature review. *Journal of Adolescent Health*, 65(4), 446-454.
- Hobin, E. P., Leatherdale, S., Manske, S., Dubin, J. A., Elliott, S., & Veugelers, P. (2013). Are environmental influences on physical activity distinct for urban, suburban, and rural schools? A multilevel study among secondary school students in Ontario, Canada. *Journal of school health*, 83(5), 357-367.
- Keshtidar, M., Shajie, K., Rohi Bahloulou Ahmadi, S., and Fatemizadeh, S.F. (2017). Identifying the mental model of experts regarding the reduction of students' tendency to physical activity in school (using Q methodology). *Applied research in sports management*. The seventh year, number 1, pp: 11-22. (in Persian)
- Lau, S. C., Connor, L. T., & Baum, C. M. (2023). Associations Between Basic Psychological Need Satisfaction and Motivation Underpinning Daily Activity Participation Among Community-Dwelling Survivors of Stroke: An Ecological Momentary Assessment Study. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 104(2), 229-236.
- Mahmoudi, H. (2016). Identification of effective factors in the development of school sports, a case study: high schools (secondary) of Mazandaran province. Master's Thesis, Sports Management, Strategic Orientation, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, Mazandaran University. (in Persian)
- Mirza Rah Kushki, M., Zarei, A., Khodayari, A. (2018). Compilation of health development strategies with the approach of physical and sports activities. *Sports Management Quarterly*, Volume 11, Number 4, pp: 787-807. (in Persian)

- Moore, R., Edmondson, L., Gregory, M., Griffiths, K., & Freeman, E. (2023). Barriers and facilitators to physical activity and further digital exercise intervention among inactive British adolescents in secondary schools: a qualitative study with physical education teachers. *Frontiers in Public Health*, 11, 1193669.
- Murphy, J., Patte, K. A., Sullivan, P., & Leatherdale, S. T. (2021). Exploring the Association Between Sport Participation and Symptoms of Anxiety and Depression in a Sample of Canadian High School Students. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 1(aop), 1-20.
- Nasiri Khozani, M., Arufzadeh, Sh., and Nadi, M.A. (2019). Designing a model for sustainable development of student sports participation in Iran. *Sports Sciences Quarterly*, Year 12, No. 38, pp. 109-130. (in Persian)
- Owen, K. B., Nau, T., Reece, L. J., Bellew, W., Rose, C., Bauman, A., & Smith, B. J. (2022). Fair play? Participation equity in organised sport and physical activity among children and adolescents in high income countries: a systematic review and meta-analysis. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 19(1), 1-13.
- Safari, A., Sadat Roshan, A., and Rostami, F. (1402). The relationship between perceived social support and perceived organizational support with sports participation in high school female students. *Quarterly magazine of transcendental education*. Volume 3, Number 1, pp: 23-30. (in Persian)
- Sawari, A., Bahrami, S., and Eidi, H. (1400). Designing a model of factors affecting students' health based on the method with a view to the horizon of 1404. *Research in educational sports*, volume 9, number 23, pp: 73-98. (in Persian)
- Shaholi Koh Shouri, J., Askari, A. R., Nazari, R., and Naqsh, A.R. (2019). Constructivist model of participation in academic sports. *Education and Learning Research*, Volume 17, Number 1, pp: 123-141. (in Persian)
- Shaholi Koh-Shouri, J., Askari, A.R., Nazari, R. (1401). Identifying surprises and driving factors affecting the future of educational sports in Iran. *Research in educational sports*, volume 10, number 26, pp: 51-84. (in Persian)
- Shams, F., and Aruf Zadeh, Sh. (1402). Factors accelerating students' participation in physical activities in Iranian schools. *Strategic studies of sociology in sports*, third year, number 2, pp: 238-226. (in Persian)
- Shams, F., Ehsani, M., Safari, M., and Arufzad, Sh. (1400 b). Driving, accelerating and inhibiting factors of students' participation in physical education extracurriculars of schools. *Research in educational sports*, volume 9, number 24, pp: 107-136. (in Persian)
- Shams, F., Ehsani, M., Safari, M., and Arufzadeh, S. (2019). Conceptualization of sports participation of students in extracurricular programs of Iranian schools. *Organizational management and behavior in sports*, 10th year, number 1, pp: 56-47. (in Persian)
- Shams, F., Ehsani, M., Safari, M., Arufzad, Sh. (1400 A). Consequences of students' participation in sports activities in Iranian schools. *Sports Science Quarterly*, accepted for online publication. (in Persian)
- Sheikh Ali, N. (1400). Making students interested in sports and providing solutions. *New achievements in humanities studies*. Year 4, No. 43, pp. 1-30. (in Persian)
- Thomas, J., & Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC medical research methodology*, 8(1), 1-10.
- Yazdani Dehnavi, M., and Ali Mohammadi, H. (1402). The role of parental supervision on the quality of life with the mediating effect of sports participation of male high school students in Mobarakeh. *Applied researches in sports and health sciences*, volume 2, number 1, pp: 66-79. (in Persian)
- Yousefi, B., Asad-zadeh, A., and Azadi, R. (2016). The relationship between psychological, social and environmental factors related to physical activity in secondary school female students in Urmia city. *Applied research in sports management*, sixth year, number 2, pp: 56-47. (in Persian)
- Yousefi, S., and Badri Azarin, Y. (2017). Determining the conceptual and qualitative components of murals and writings in elementary schools in teaching and encouraging students to physical activity and sports. *Sports Management Studies*, No. 49,